

Паразитарні хвороби тварин

УДК 619:616.995.132 То:574.2

Н.О. Волошина
к.вет.н, доцент

І.В. Чорненька
студентка

Національний аграрний університет, м. Київ

ОБСІМЕНІННЯ ҐРУНТУ ЗБУДНИКАМИ ТОКСОКАРОЗУ В МІСЦЯХ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА

При проведенні моніторингового ветеринарно-санітарного дослідження території продовольчих ринків у 9 містах та селищах України було виявлено у 16,3% досліджуваних проб ґрунту яйця токсокар. Інтенсивність інвазії коливалась від $3,0 \pm 0,2$ до $10,6 \pm 0,6$ екз./кг.

Актуальність теми

Проблеми ветеринарної медицини тісно пов'язані з питаннями охорони навколишнього середовища, здоров'я населення і тварин [1].

Паразитарні хвороби продовжують залишатися актуальною проблемою гуманної та ветеринарної медицини у багатьох країнах світу. Аналіз летальних випадків, спричинених паразитозами, проведений у США департаментом охорони здоров'я і соціального забезпечення, показав, що їхню кількість можна зіставити з показниками, що стосуються раку чи інсульту.

Крім того, за даними ВООЗ, гельмінти мають канцерогенні властивості. В зв'язку з цим, вони щороку є причиною більш як 1,5 млн онкологічних захворювань в світі [2, 3].

Враховуючи важливість боротьби з паразитарними хворобами, 54-та сесія Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я в 2001 р. погодила стратегію боротьби з гельмінтозами до 2010 р. [4].

В останні роки важливу роль у патології людини набули паразитози, яким раніше не приділялась належна увага. До таких хвороб належить токсокароз. Збудниками токсокарозу є нематоди двох видів: *Toxosara canis* та *Toxosara cati*, що відносяться до родини Anisakidae і паразитують у тонких кишках м'ясоїдних тварин. Хвороба має значне поширення у багатьох країнах світу, в тому числі і в Україні [4, 5].

В зв'язку зі збільшенням в населених пунктах кількості кішок та собак зростає їх роль в обсіменінні ґрунту яйцями гельмінтів. Так, наприклад, в м. Москва популяція собак нараховує близько 250–270 тис. тварин, які

щоденно залишають у ґрунті на території вулиць, газонів, дитячих ігрових майданчиків більше 54 тонн фекалій [6].

Широке розповсюдження токсокарозу серед собак та інтенсивність показників обсіменіння яйцями гельмінтів ґрунту зареєстровані на Памірі та в Північному Таджикистані ($37,9 \pm 1,1$, $39,6 \pm 1,7$ екз./кг) [7].

На території м. Манхеттен (штат Канзас, США) яйця токсокар виявлені у 20,6 %, штатах Нью-Джерсі, Джорджія – 10–30 %. На території парків Лондона, Брайтона та інших міст Великобританії в 24,4 % випадків виявлений збудник токсокарозу [6, 9].

Паразитози негативно позначаються на стані здоров'я людини. Навіть у випадках субклінічного перебігу гельмінтозів в організмі можуть бути виявлені значні патологічні зміни. Кількість людей, інвазованих збудниками токсокарозу, в Російській Федерації сьогодні може складати близько 0,5 млн. Цей показник виріс, порівняно з 1991 р., у 80 разів [8].

Провідними факторами передачі токсокар людині є ґрунт, харчі і вода, забруднені фекаліями собак, що містять яйця гельмінтів.

Мета та завдання

Метою нашої роботи було вивчення забрудненості яйцями гельмінтів окремих ділянок ґрунту і води, відібраних на території 9 агропродовольчих ринків України, та розробити заходи захисту територій, де здійснюється реалізація продукції тваринництва, від небезпечних антропоозоозів.

Матеріали і методи досліджень

Ветеринарне санітарно-паразитологічне обстеження території ринків проводили в період з вересня по грудень 2006 р. Відбір проб здійснювали на ринках м. Кам'янець-Подільський та с.м.т. Нова Ушиця Хмельницької області, м. Мельниця-Подільська Тернопільської області, м. Фастів, м. Обухів, м. Українка, с.м.т. Козин, м. Буча, м. Бориспіль Київської області.

З кожного ринку було відібрано по 10 проб ґрунту та 5 проб води. Їх брали поблизу сміттєзбірників, урн для сміття, перед входом на територію ринку, між рядами для продажу овочів і фруктів, поблизу павільйонів для продажу молочної та м'ясної продукції, біля громадських санвузлів, за межами ринку та у місцях стихійного продажу продукції харчування. Проби води відбирали з джерел водозабезпечення та калюж на території ринку.

Відбір проб ґрунту та води здійснювали за загальноприйнятими методиками.

Дослідження ґрунту проводили стандартизованим методом послідовного промивання та флотації (за Г.О. Котельниковим та В.М. Хріновим, 1984). Дослідження води проводили методом фільтрації (З.Г. Василькова, 1955).

Дослідження проводили на базі навчальної лабораторії ветеринарної санітарії та гігієни виробництва, переробки, транспортування, зберігання

та реалізації продукції тваринництва кафедри ветеринарної санітарії та гігієни продукції тваринництва за участю студентів-гуртківців.

Всього відібрано 92 проби ґрунту та 45 проб води.

Результати досліджень

З досліджених 92 проб ґрунту яйця токсокар були виявлені у 15 (16,3 %). Встановлено, що показники екстенсивності обсіменіння яйцями гельмінтів у пробах ґрунту склали від $3,0 \pm 0,2$ до $10,7 \pm 0,6$ екз./кг. Найвища ступінь обсіменіння яйцями токсокар відмічали при дослідженні проб навколо туалетів громадського користування ($10,7 \pm 0,6$), поблизу сміттєзбірників та урн для сміття ($8,7 \pm 0,8$), на території місць, де здійснюється стихійна торгівля товарами, поблизу парканів ($8,6 \pm 0,6$).

При дослідженні води нами не було виявлено яєць та личинок збудників паразитарних хвороб.

Отримані дані вказують на забруднення ґрунту досліджених територій фекаліями тварин та наявність високого ризику зараження населення геогельмінтами. Основним джерелом обсіменіння досліджуваних територій, на нашу думку, були домашні та бездомні собаки, інвазовані збудниками токсокарозу.

Таким чином, отримані нами дані підтверджують, що в епідемічному процесі при токсокарозі ґрунт відіграє важливу роль, адже він є резервуаром вмісту інвазійних яєць. В організм людини вони можуть бути занесені не тільки прямим шляхом, але й через додаткові фактори передачі (овочі, фрукти, вода, побутові та виробничі предмети). При вирішенні питання екологічної безпеки продукції тваринництва одне з головних завдань повинно належати ветеринарному санітарно-паразитологічному моніторингу об'єктів навколишнього середовища та розробці ефективних методів їх дезінвазії. Такий підхід дозволить контролювати якість продукції на всіх етапах ланцюга: ґрунт–рослина–тварина–продукція–людина.

Висновки

1. Проведено моніторингове ветеринарно-санітарне дослідження території продовольчих ринків у 9 містах та селищах України.

2. У 16,3 % досліджених проб ґрунту були виявлені яйця токсокар. Інтенсивність інвазії коливалась від $3,0 \pm 0,2$ до $10,6 \pm 0,6$ екз./кг.

3. Необхідно дотримуватися ветеринарно-санітарних заходів щодо зменшення ступеню обсіменіння ґрунту збудниками гельмінтозів у місцях, де здійснюється реалізація продукції тваринництва, шляхом вчасного виявлення джерел інвазії та проведення дезінвазії ґрунту і об'єктів, які можуть бути факторами передачі паразитозів до людини.

4. Здійснювати постійний контроль за чисельністю бездомних собак.

Перспективи подальших досліджень

Подальші дослідження слід спрямувати на розроблення запровадження способів всебічного контролю при забезпеченні дотримання ветеринарно-санітарних вимог на всіх стадіях виробництва, переробки, транспортування, зберігання та реалізації продукції тваринництва.

Література

1. *Равилов А.З., Хусаинов М.Ш.* Экологические проблемы ветеринарной медицины // *Ветеринария*. – 1997. – № 8. – С. 9–12.
2. *Коваль О.* Захворювання на гельмінтози в Україні. Актуальні проблеми. Система профілактичних заходів, спрямованих на попередження й зниження захворюваності населення // *Инфекционный контроль*. – 2005. – № 4. – С. 19–21.
3. *Авдюхина Т.И., Константинова Т.Н., Прокошева М.Н.* Современный взгляд на проблему гельминтозов у детей и эффективные пути ее решения // *Лечащий врач*. – 2004. – № 1. – С. 14–18.
4. *Слободенюк А.В., Косова А.А., Руколеева С.И.* Особенности распространения токсокароза на территориях сельського и городского типов // *Медицинская паразитология и паразитарные болезни*. – 2005. – № 3. – С. 36–38.
5. *Паразитологія та інвазійні хвороби тварин / В.Ф. Галат, А.В. Березовський, М.П. Прус, Н.М. Сорока / За ред. В.Ф. Галата.* – К.: Вища школа, 2003. – С. 175–177.
6. *Романенко Н.А., Падченко И.К., Чебышев Н.В.* Санитарная паразитология: Руководство для врачей. – М.: Медицина, 2000. – 342 с.
7. *Мирзоева Р.К.* Обсемененность почвы яйцами гельминтов в республике Таджикистан // *Мед. паразитология и паразитарные болезни*. – 2006. – № 3. – С. 39–41.
8. «Новые и возвращающиеся» гельминтозы как потенциальный фактор социально-эпидемических осложнений в России / В.П. Сергиев, А.В. Успенский, Н.А. Романенко и др. // *Медицинская паразитология и паразитарные болезни*. – 2005. – № 4. – С. 6–8.
9. *Паразитарная ситуация в России по новым и возвращающимся гельминтозам / А.В. Успенский, В.В. Горохов, В.П. Сергиев и др.* // *Ветеринария*. – 2006. – № 3. – С. 3–6.
10. *Саснко А.М.* Забезпечення ветеринарно-санітарного контролю біологічних небезпек при виробництві молока у відповідності до сучасних міжнародних вимог // *Вісник СНАУ. Серія “Вет. мед.”* – 2003. – № 10 – С. 89–92.
11. *Кравців Р., Маслянюк Р.* Ветеринарно-санітарна експертиза та зоонози. – 2002. – № 1. – С. 46–47.